

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

Developing a Program to Enhance Academic Leadership of School Administrators
under Roi Et Primary Educational Service Area Office 2

จิตรกร จันดาร์ตน์* และ ชัยยนต์ เพาพาน**

คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*,**

Chittakorn Chandarat* and Chaiyon Paopan**

Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University*,**

Corresponding author E-mail: chittakorn2021@gmail.com

(Received: June 16, 2025; Revised: July 13, 2025; Accepted: August 6, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และ 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 348 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.979 และ 0.983 ตามลำดับ ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ผลการวิเคราะห์ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ด้านการพัฒนาครู ด้านการนิเทศการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 2) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนา และการประเมินผล เนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน 245 ชั่วโมง โดยใช้หลักการ 70:20:10 ประกอบด้วย 5 Modules ได้แก่ Module 1 ด้านการกำหนดภารกิจของ Module 2 ด้านการบริหารหลักสูตร Module 3 ด้านการพัฒนาครู Module 4 ด้านการนิเทศการสอน และ Module 5 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรม, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the current conditions, desirable conditions, and needs for enhancing academic leadership among school administrators, and 2) develop a program to enhance the academic leadership of school administrators under Roi Et Primary Educational Service Area Office 2. The research was divided into two phases. Phase 1 aimed to examine the current conditions, desirable conditions, and needs for enhancing academic leadership among school administrators under Roi Et Primary Educational Service Area Office 2. The sample consisted of 348 participants. The data collection instruments included questionnaires assessing the current and desired conditions, with reliability coefficients of .979 and .983, respectively. Phase 2 focused on developing a program to enhance academic leadership for school administrators under Roi Et Primary Educational Service Area Office 2. The informant groups consisted of five school administrators and five experts who evaluated the program. Structured interviews and evaluation forms assessing appropriateness and feasibility were employed. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and the need index.

The results revealed that the current state of academic leadership among school administrators was at a high level overall, while the desired state was rated at the highest level across all aspects. The prioritized needs, from highest to lowest, were curriculum management, setting school missions, teacher development, instructional supervision, and promoting a learning-conducive environment. The program developed to enhance academic leadership among school administrators consisted of five main components: 1) principles, 2) objectives, 3) content, 4) development methods, and 5) evaluation. The content was organized into five modules: Module 1 focused on defining the school mission, Module 2 on curriculum management, Module 3 on teacher development, Module 4 on instructional supervision, and Module 5 on promoting an instructional climate. The program was implemented over a total of 245 hours and followed the 70:20:10 development principle. Expert evaluations indicated that the program was highly appropriate and feasible.

Keywords: The Development of Program, Academic Leadership, School Administrator

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาลักษณะของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ดังนั้น สถานศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โดยครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามนโยบาย และยุทธศาสตร์ของประเทศ ซึ่งการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้นั้น สถานศึกษาจึงต้องมีการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ การที่จะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพต้องอาศัยการบริหารงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการ ถือเป็นหัวใจที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) เป็นการดำเนินงานในทุกปัจจัยที่มุ่งหวังให้ภารกิจหลักของโรงเรียนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของปรัชญา หลักการ แนวคิด ทางการศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนารอบด้านจนเต็มศักยภาพเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่งและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (ไชยา ภาวะบุตร, 2565)

ผู้บริหารนั้นมีความสำคัญต่อการจัดการทางการศึกษา ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำในสถานศึกษาจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปคุณลักษณะของผู้บริหารจัดการจะต้องเป็นผู้มีความรู้ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่ม รู้จักปรับปรุงแก้ไขความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ มีความเข้าใจบุคคลทั่วไปและเข้าใจสังคมได้ดี มีความอดทนและรับผิดชอบสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประสานงานได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและยอมรับนับถือผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและความยุติธรรม (ธร สุนทรายุทธ, 2551) สอดคล้องกับ พิทวัส สุดซารี (2566) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครูและนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพในโรงเรียน โดยเฉพาะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกให้ครูได้รับรู้อย่างชัดเจนสามารถทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการอย่างถูกต้องทางและนำมาซึ่งการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

ภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นกลไก และกลยุทธ์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้เพราะงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารและจัดการศึกษา ในสถานศึกษาที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีหลักการบริหารงานวิชาการในขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวกับงานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร การประกันคุณภาพการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษา และการนิเทศภายใน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่ง Christopher and Thomas (1989) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการยังเป็นความสามารถในการใช้กลยุทธ์ทางการเป็นผู้นำและการทำกิจกรรมวิชาการให้บรรลุเป้าหมายและประสานงานด้านการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ให้เป็นตามจุดหมายของหลักสูตร ตลอดจนเป็นผู้สร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 การบริหารงานด้านวิชาการยังมีปัญหาที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาหลายประการอาทิเช่น จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ในปีการศึกษา 2566 โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยรวมร้อยละ 37.71 เมื่อเปรียบเทียบกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับ สพฐ. และระดับประเทศ ทุกรายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2566) ผลการทดสอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ยังไม่ประสบผลสำเร็จโดยเฉพาะด้านวิชาการเพราะยังไม่สามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สูงกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยระดับประเทศได้ จากสภาพปัญหาดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการเพิ่มสูงขึ้นด้วยวิธีการที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อการสร้างคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร ตอบสนองต่อนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศ

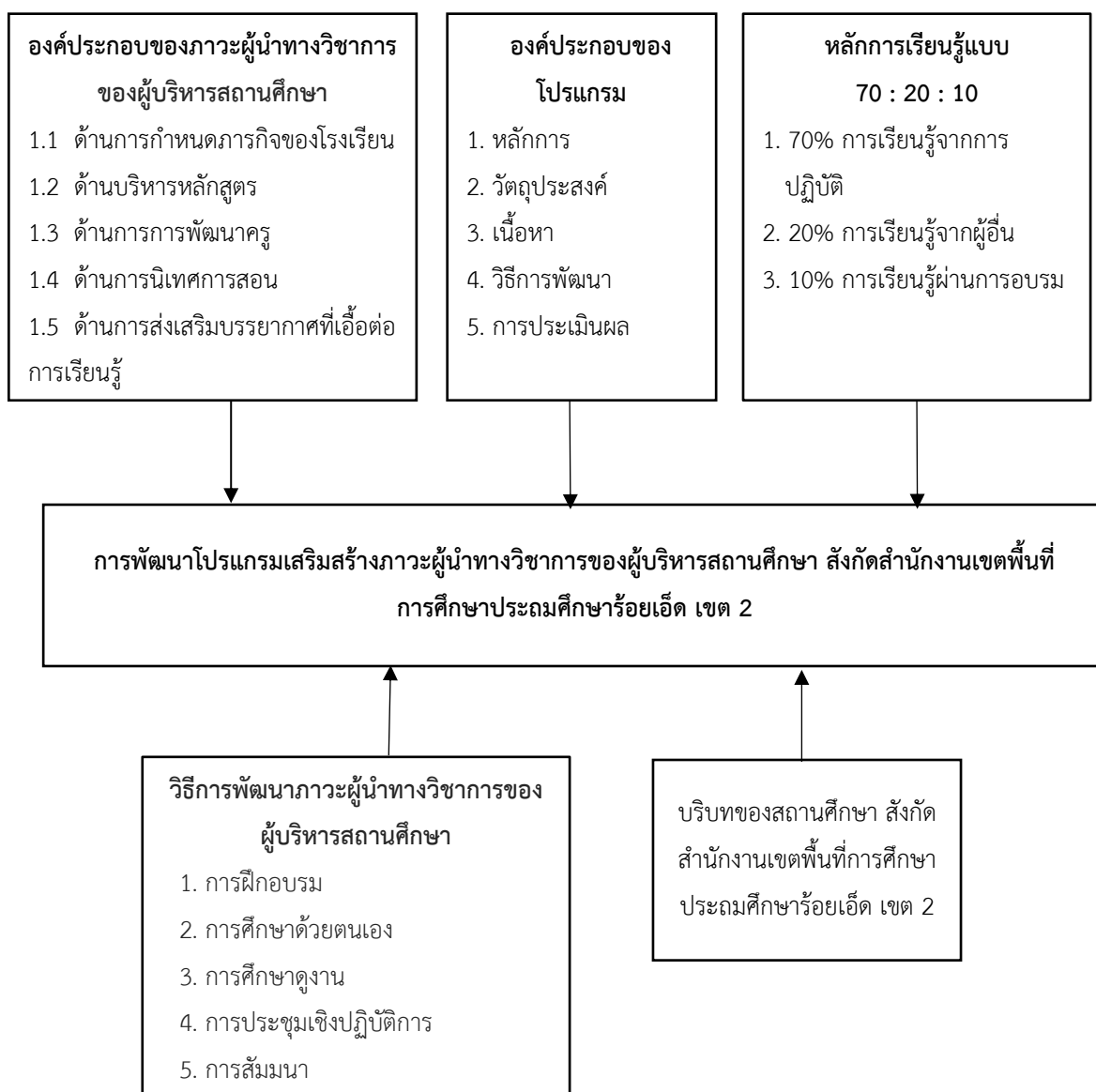
ด้วยเหตุผลความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และมีความคาดหวังว่าการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จะได้โปรแกรมที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ในการประยุกต์ใช้และสามารถนำไป กำหนดแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ระยะเวลาที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

4.1.1 ประชากรและตัวอย่าง

4.1.1.1 ประชากร ได้แก่ ประชากรทั้งหมด 2,549 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 231 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,318 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

4.1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวนทั้งหมด 348 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 32 คน และครูผู้สอน 316 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane (1973) โดยมีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

4.1.2 เครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

4.1.2.1 แบบสอบถามการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเลือกแบบสอบถาม ผลการประเมินพบว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยวิธี Item Total Correlation ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของคำถามสภาพปัจจุบัน และคำถามสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งทุกข้อใช้ได้ (สูงกว่าเกณฑ์ คือ .20 ขึ้นไป) และวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (Cronbach' Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่กำหนดตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ผลการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม คือ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ .979 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ .983

4.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1.3.1 แบบสอบถามการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ตอนที่ 3 สรุปประเด็นสำคัญและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

4.2 ระยะเวลาที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

4.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2.1.1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) จำนวน 5 คน

4.2.1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน

4.2.2 เครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

4.2.2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง นำผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เลือกตัวบ่งชี้ที่มีค่าความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) มากกว่าค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละด้าน มากำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ รวมทั้งศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4.2.2.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.2.3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง นำผลการสัมภาษณ์วิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) มาตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.2.3.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์แปลความความหมาย โดยใช้แนวคิดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมและความเป็นไปได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

5. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สรุปได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน	4.26	0.58	มาก	4
2. ด้านการบริหารหลักสูตร	4.23	0.65	มาก	5
3. ด้านการพัฒนาครู	4.31	0.62	มาก	2
4. ด้านการนิเทศการสอน	4.28	0.67	มาก	3
5. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.41	0.59	มาก	1
รวม	4.30	0.57	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีดังนี้

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาครู อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) ด้านการนิเทศการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน	4.65	0.47	มากที่สุด	3
2. ด้านการบริหารหลักสูตร	4.64	0.50	มากที่สุด	4
3. ด้านการพัฒนาครู	4.68	0.44	มากที่สุด	2
4. ด้านการนิเทศการสอน	4.64	0.50	มากที่สุด	4
5. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.72	0.41	มากที่สุด	1
รวม	4.67	0.42	มากที่สุด	

จากตาราง 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีดังนี้

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาครู อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) และ ด้านการนิเทศการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน	4.26	4.65	0.091	2
2. ด้านการบริหารหลักสูตร	4.23	4.64	0.096	1
3. ด้านการพัฒนาครู	4.31	4.68	0.085	3
4. ด้านการนิเทศการสอน	4.28	4.64	0.084	4
5. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.41	4.72	0.070	5
รวม	4.29	4.66	0.085	

จากตารางที่ 3 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร (0.096) ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน (0.091) ด้านการพัฒนาครู (0.085) ด้านการนิเทศการสอน (0.084) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (0.070)

6. สรุปและอภิปรายผล

6.1 สรุปผลการวิจัย

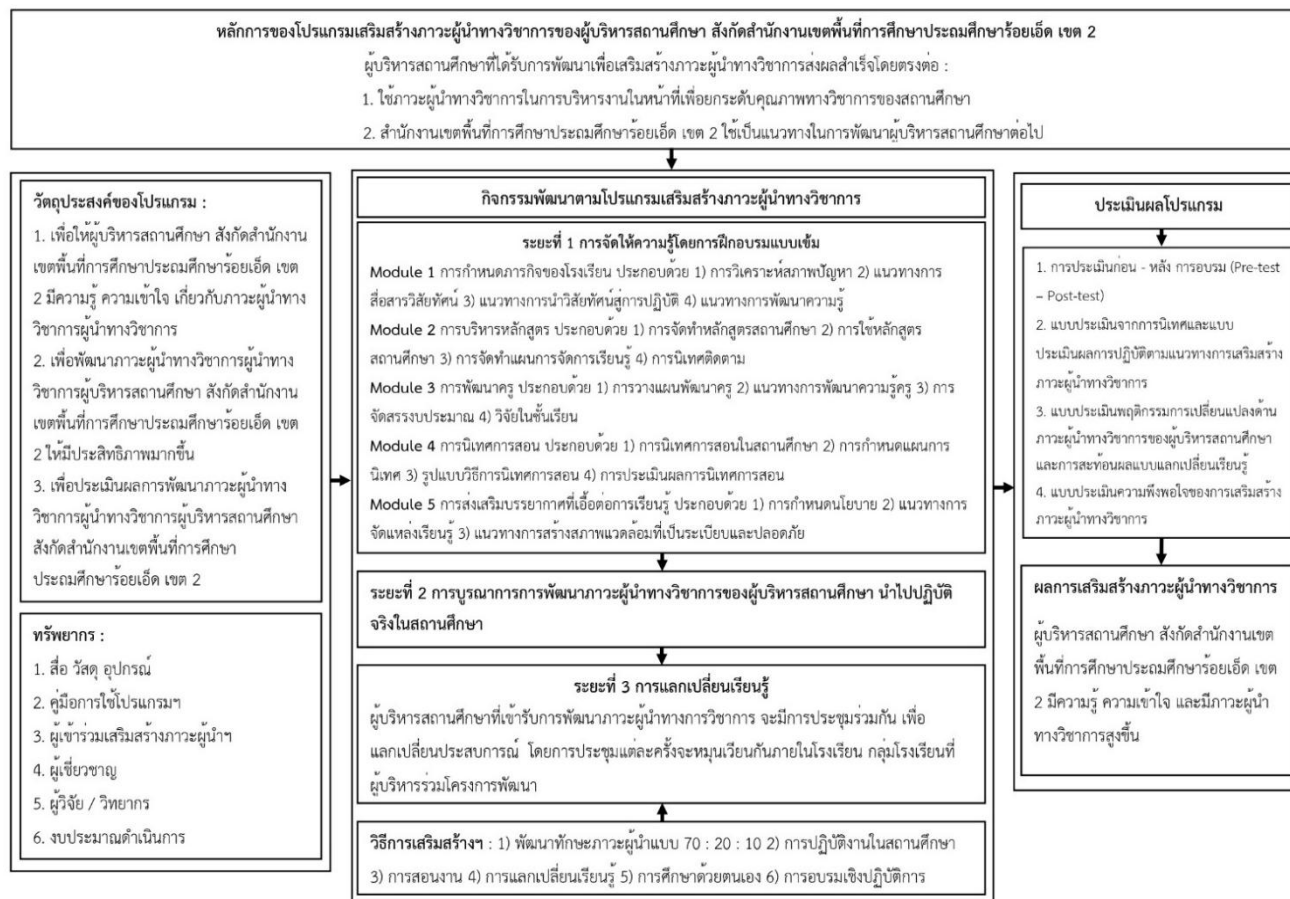
6.1.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า

6.1.1.1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร

6.1.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร และ ด้านการนิเทศการสอน

6.1.1.3 ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ด้านการพัฒนาครู ด้านการนิเทศการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

6.1.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาประกอบด้วย 5 Modules ได้แก่ Module 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน Module 2 การบริหารหลักสูตร Module 3 การพัฒนาครู Module 4 การนิเทศการสอน และ Module 5 การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) วิธีและกิจกรรมการพัฒนา ใช้วิธีการพัฒนาโดยยึดกรอบการพัฒนามูลฐานตามกรอบ 70 : 20 : 10 คือ 70 % การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติงานจริง 20 % การเรียนรู้จากผู้อื่น ประกอบด้วย 1) การสอนงาน 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 10% การเรียนรู้ผ่านหลักสูตร ประกอบด้วย 1) การศึกษาด้วยตนเอง และ 2) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม ประกอบไปด้วย 1) การประเมินผลก่อน-หลังการพัฒนา 2) การประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ภาพที่ 2 โครงสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

6.2 อภิปรายผล

6.2.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

6.2.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา รวมทั้งผู้เรียน ให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบและดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดภารกิจของโรงเรียน มีการเปิดโอกาสให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน ส่งเสริมให้คณะครูมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูทุกคนได้จัดทำรายงานผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกปี มีการประชุมร่วมกันกับคณะครูเพื่อสร้างความเข้าใจก่อนการเข้านิเทศการสอนในชั้นเรียน เข้าเยี่ยมชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ ให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษามีสภาพดี บุคลากร นักเรียน มีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับ วัลลภ ปุยสุวรรณ และสาวิตรี รตโนภาสสุวรรณลี (2560) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 ผลวิจัย พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้าน

ทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ชวพร จิมขุนทด (2567) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก

6.2.1.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากความคาดหวังของครูและ บุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการที่สามารถขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดภารกิจของโรงเรียน การบริหารหลักสูตร การนิเทศการสอน การพัฒนาครู และการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนคาดหวัง ว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ครอบคลุม และมีวิสัยทัศน์ เพื่อเป็นแบบอย่างและแรงขับเคลื่อน หลักของการเปลี่ยนแปลงในองค์กรการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ Leithwood and Jantzi (2006) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำ ทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรประกอบด้วยความสามารถในการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน การพัฒนาคน และการพัฒนา องค์กรอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน สอดคล้อง กับงานวิจัยของ พิทวัส สุดซารี (2566) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ วิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผลวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็น ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) กล่าวว่า การสร้างความปลอดภัย ให้แก่เด็กนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัยเป็น ปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพียงใด ขึ้นอยู่กับ ความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถปรับตัวให้ทันกับการ เปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นรู้จัก ป้องกันตนเองในสภาวะคับขันและจัดการกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวพร จิมขุนทด (2567) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาของแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ระดับที่พึง ประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการทั้งนี้เพราะ โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็ว การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษาให้ทันต่อสภาวะการณ์ปัจจุบันจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาให้ มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรจึงต้องใส่ใจและให้ความสำคัญกับบรรยากาศ โดยส่งเสริมสนับสนุน อุปกรณ์ดิจิทัล ระบบเครือข่าย และสื่อสารสนเทศที่มีคุณภาพสำหรับครูและนักเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการพัฒนา การเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานภายในสถานศึกษา จัดให้มีห้อง IT หรือจัดให้มีมูนิเตอร์เน็ตสำหรับ สืบค้นข้อมูลสารสนเทศและองค์ความรู้ไว้บริการครูและนักเรียนอย่างเพียงพอจัดหาแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา โดยอาศัย ความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้เหมาะสมสวยงาม สะอาดปลอดภัยเป็นระเบียบ เอื้อต่อการเรียนรู้ของ ผู้เรียน และการทำงานของบุคลากร สอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา นิยมภา (2566) กล่าวว่า การดำเนินงานของผู้บริหาร

ในการร่วมมือกันจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและนอกห้องเรียนทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพและระดับของอารมณ์และความรู้สึกเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ให้น่าสนใจและจูงใจให้นักเรียนเกิดการใฝ่เรียนรู้

6.2.1.3 ผลการศึกษาลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{modified}) จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ด้านการพัฒนาครู ด้านการนิเทศการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร อาจเนื่องมาจาก ความต้องการให้พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการบริหารหลักสูตร เป็นอันดับแรก อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร เพราะเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาการของสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง และกำหนดให้การพัฒนาหลักสูตรต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และหลักสูตรแกนกลาง การสร้างความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด การกำหนดมาตรการการใช้ และติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นภารกิจที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภ ปยุตฺถ (2560) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการหลักสูตรการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการใช้หลักสูตรการวางแผนดำเนินการอย่างมีการส่งเสริมของทุกกลุ่มทุกคน โดยผู้บริหารจะต้องมีการประชุมชี้แจงให้ความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับคณะครูส่งเสริมสนับสนุน ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่มุ่งเน้นพัฒนาการเด็กทุกด้าน ส่งเสริมให้ครูนำเทคนิคการสอนแบบใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและนำผลการพัฒนานักเรียนเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน รวมถึงจัดให้ครูมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวคิดของ Leithwood (2021) ได้กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรเป็นแกนหลักของภาวะผู้นำโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม การที่ผู้บริหารสามารถสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและส่งเสริมให้ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร จะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้

6.2.2 ผลการออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ ดังนี้ 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม และ 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาภายในโปรแกรมประกอบด้วย 5 Modules ได้แก่ Module 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน Module 2 การบริหารหลักสูตร Module 3 การพัฒนาครู Module 4 การนิเทศการสอน และ Module 5 การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้จากการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบของโปรแกรมว่า โปรแกรมประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการคือ 1) สภาพปัญหาหรือความต้องการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ทฤษฎี 4) กิจกรรม และ 5) การประเมินผล และ Fink (2015) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของโปรแกรมว่า โปรแกรมประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการคือ 1) สภาพปัญหา 2) วัตถุประสงค์ 3) ทฤษฎี 4) กิจกรรม และ 5) การประเมินผล เนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วยเนื้อหา 5 Modules ได้แก่ Module 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน Module 2 การบริหารหลักสูตร Module 3 การพัฒนาครู Module 4 การนิเทศการสอน Module 5 การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ

ของผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 275 ชั่วโมง เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งจะต้องอาศัยการเรียนรู้และพัฒนา ใช้รูปแบบและวิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถนำไปเป็นหลักการในการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม โดยนำโมเดลที่ได้รับการพัฒนาโดย Morgan McCall, Michael Lombardo และ Robert Eichinger ร่วมกับ Centre For Creative Leadership จนเป็นโมเดลในการพัฒนาและเรียนรู้ นำมาปรับใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการดังนี้ โดย 70% เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติและพัฒนาผ่านประสบการณ์ ส่วน 20% เป็นการเรียนรู้ และพัฒนาผ่านบุคคลอื่น ๆ และอีก 10% เป็นการเรียนรู้ และพัฒนาผ่านหลักสูตรหรือโปรแกรมการพัฒนา สอดคล้องกับ Lombardo and Eichinger (1996) กล่าวว่า หลักการพัฒนาบุคลากรตามกรอบ 70 : 20 : 10 เป็นสูตรที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยของ Morgan McCall และคณะจากสถาบัน Center for Creative Leadership (CCL) ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในภายหลัง 2 คณะทำงานนั้น คือ Michael M. Lombardo and Robert W. Eichinger ได้ตีพิมพ์หนังสือที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังกล่าวเรื่อง The Career Architect Development Planner จนกลายเป็นสูตรที่โด่งดังและมักถูกนำมาอ้างถึงว่า การที่คนเราจะพัฒนาศักยภาพได้จริง ๆ นั้น มีสัดส่วนขององค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาดังนี้ตามอัตราส่วน 70: 20: 10 ซึ่งสูตรนี้มองว่าการที่ปัจเจกบุคคลจะสามารถพัฒนาตนเองได้ จากกิจกรรมพื้นฐาน 3 ส่วนด้วยกัน โดยมีสัดส่วน 3 ส่วน ดังนี้ 1) ร้อยละ 70 คือ อัตราส่วนของกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองจากประสบการณ์ (Experience) ของการเรียนรู้ และพัฒนาผ่านการปฏิบัติงานในแต่ละวัน การได้ทำงานหรือได้ รับมอบหมายงานที่ท้าทายและการลงมือปฏิบัติ 2) ร้อยละ 20 คือ อัตราส่วนของกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองจากการค้นคว้า (Exposure) ของการเรียนรู้ และพัฒนาผ่านการสอนแนะ การทำงานร่วมกับเครือข่ายหรือการเรียนรู้ จากการการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้จากบุคคลอื่น ๆ 3) ร้อยละ 10 คือ อัตราส่วนของกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองจากการเรียน (Education) ของการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาผ่านการเรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นทางการหรือผ่านหลักสูตรและโปรแกรมต่าง ๆ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยรวม มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 จึงมีความเหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 จากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการหลักสูตร การใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารจะต้องมีการประชุมชี้แจงให้ความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับคณะครูทุกคน และการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

7.1.2 จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบเต็มตามศักยภาพของตนเอง และให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม การส่งเสริมบรรยากาศ และวัฒนธรรมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการกระตุ้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

7.1.3 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชนการวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ครุมีความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัด ให้กับคณะครูทุกกลุ่มสาระ

7.1.4 จากผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน นั้นแสดงว่า โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 หรือสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารของหน่วยงานที่มีลักษณะเดียวกันได้

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 จากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และความจำเป็นในการพัฒนาของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สภาพการบริหารหลักสูตรในปัจจุบัน จึงควรมีการวิจัยด้านแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อให้ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูสามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้มีประสิทธิภาพต่อผู้เรียน

7.2.2 จากผลการวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ พบว่า ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีความต้องการมากที่สุด จึงควรทำวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ และแนวทางการพัฒนาที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

7.2.3 ควรนำผลการออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการในทางปฏิบัติให้เกิดผลอย่างแท้จริง

8. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชวพร จิมขุนทด และอาคม อึ้งพวง. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์*, 6(3), 383-396.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/article/view/273516/184900>
- ไชยา ภาวะบุตร. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ Academic Leadership ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2565* (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธ สุนทรายุทธ. (2551). *การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป: ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา*. เนติกุลการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พิทวัส สุตขารี. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครเขต 2 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต] มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
<http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/2015/1/60010586027.pdf>
- รุจิร ภูสาระ. (2545). *การเขียนแผนการสอน*. บั๊ค พอยท์.

- วัลลภ ปุยสุวรรณ และสาวิตรี รตโนภาสสุวรรณลี (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา*, 8(2), 172-183. <https://so20.tci-thaijo.org/index.php/JAD/article/view/441>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือข้อปฏิบัติและมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566-2570) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. พรักหวานกราฟฟิค.
- อัจฉรา นิยมภา. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ ศักยภาพผู้บริหารยุคใหม่ กับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. เอ็นวายฟิล์ม.
- David, C. & Thomas, D. A. (1989). *Leadership in Organization* (2nd ed). Prentice Hall.
- Fink, A. G. (2015). *Evaluation Fundamentals: Insights into Program Effectiveness, Quality, and Value* (3rd ed). Sag.
- Leithwood, K. (2021). *The SAGE Handbook of Educational Leadership*. SAGE Publications.
- Leithwood, K. & Jantzi, D. (2006). *Linking Leadership to Student Learning: The Contribution of Leader Efficacy*. Educational Administration Quarterly.
- Lombardo, M. M. & Eichinger, R. W. (1996). *The Career Architect Development Planner*. Lominger.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). Harper and Row Publicat.